

ומתרצת הגמרא: רב גביהה מבי כתיל סובר שרבינא לא הקשה על רבא, אלא להיפך, לסייעי פיעיה הביא את הברייתא, להוכיח צדקת פסקו של רבא לגבי ערלה, כי מתוך שהתירה הברייתא לגבי שבת אם התנו מתחלה, משמע, שבמקום אשר הגוי אינו עושה בשליחותו של הישראלי, מותר, על אף שבסופו של דבר נהנה הישראלי מן השותפות הזאת. ואם כן, גם בערלה מותר, היות והגוי אינו עושה בשליחותו של הישראלי.

ומקשינן: והא איכסיף רבא נתבייש, ואם כדבריך, למה נתבייש רבא, והרי אדרבה, רבינא הביא לו ראיה!?

ומתרצינן: רב גביהה סובר: לא היו דברים מעולם! רבא לא נתבייש, ולא כלום.

ועתה הגמרא חוזרת להלכות שבת.

שהרי אף לישראל עצמו מותר לעבוד ולגדל אילנות של ערלה. וכן אין לאסור מפני שנמצא כי הישראלי אוכל פירות שנים אחרות תמורת פירות הערלה שאכל הגוי [וערלה הרי אסורה בהנאה], כי כך הוא משפט השותפים, שכל אחד מקבל את פירות השנה שעובד בה, (6) ואין זו חלוקה של פירות תמורת פירות.

ומקשה הגמרא על רב גביהה מבי כתיל: איך סיפר שהיה המעשה לגבי ערלה?

והא אותביה רבינא לרבא, הרי רבינא הרי הקשה עליו מברייתא שנשנתה לגבי הלכות שבת, ואם היה המעשה בפירות ערלה, מה הקשה רבינא לרבא מברייתא העוסקת בהלכות שבת, על התירו של רבא לגבי ערלה? וכי מה ענין שבת, שאסור לישראל לומר לגוי לעשות עבודת השדה בשליחותו של הישראלי, לערלה, שמותר אף לישראל עצמו לעבוד בשדה בשנות ערלה?

6. כן פירש רש"י. ועיין בריטב"א החולק על כך.

והרמב"ם כתב [מאכלות אסורות י ד], שגם בערלה מותר רק אם התנו מתחלה שהגוי יאכל שנות ערלה והישראל יאכל שנים כנגדן. ואם לא התנו אסור. ואף אם התנו מותר רק אם לא באו לחשבון.

דהיינו שחולק עם רש"י, וסובר שאם קבלו בשותפות ואחר כך נתחלקו שהישראל אומר לנכרי טול אתה של ערלה, הרי הפירות "חליפי ערלה" ואסורים.

וכתב הר"ן שהרמב"ם מפרש את הסוגיא, שרבא — לדעת רב גביהה — התיר בערלה רק בהתנו

ביניהם. כי רבא ידע היטיב שבערלה ודאי

אסור אם לא התנו ביניהם — כי בשלמא בשבת, הישראלי נהנה מן הגוי "הנאה דממילא" [כלומר: נהנה מעצם העובדה שהגוי עבד בשבת תמורתו], אפשר לומר שרבא לא ידע מהברייתא, לכן התיר. אבל בערלה שהאיסור הנאה הוא על "חפצא" של הפירות, בודאי שאסור להישראל לקבל פירות תמורתן אף אם לא ידע מהברייתא, ובודאי מדובר שהתנו מתחלה, ולא עלה על דעת רבא לטעות בכך — ורבינא בא לסייעו, שלגבי שבת התירו ב"התנו מתחלה".

וכל זה הוא לדעת הרמב"ם הסובר שאם לא התנו מתחלה, הוי הפירות ברשות שניהם, והישראל מקבל "חליפי ערלה" —

אבל רש"י ועוד ראשונים סוברים, שאינם